

Giải pháp bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng trong bối cảnh giá thịt lợn tăng cao

PHẠM TIẾN DŨNG*

Thời gian qua, mặc dù Chính phủ cùng các bộ, ngành đã nỗ lực triển khai nhiều giải pháp để giảm giá thịt lợn trên thị trường; thậm chí, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn đã tổ chức nhiều cuộc họp với các doanh nghiệp..., song giá thịt lợn vẫn tiếp tục “neo” ở mức cao, người tiêu dùng vẫn phải ăn thịt lợn giá đắt. Bài viết trên cơ sở làm rõ những nguyên nhân dẫn đến giá thịt lợn tăng mạnh, từ đó đưa ra một số giải pháp nhằm bảo vệ quyền lợi của người tiêu dùng.

BIẾN ĐỘNG VỀ GIÁ THỊT LỢN TRÊN THỊ TRƯỜNG

Tình hình sản xuất trong nước

Theo báo cáo của các địa phương, đến hết tháng 4/2020, tổng đàn lợn của cả nước đạt gần 25 triệu con, tương đương 80% so với tổng đàn lợn trước khi có dịch tả lợn châu Phi (khoảng 31 triệu con vào ngày 31/12/2018), tăng bình quân gần 6%/tháng. Chỉ tính 15 doanh nghiệp chăn nuôi lợn quy mô lớn và các điểm liên kết vệ tinh nuôi giữ khoảng 35% đàn lợn thương phẩm và tốc độ tái đàn lợn nhanh, đạt trên 17% (Cục Xuất nhập khẩu, Bộ Công Thương, 2020).

Năm 2020, sản lượng thịt xuất chuồng quý I/2020 đạt hơn 811.000 tấn; dự kiến quý II/2020 đạt hơn 900.000 tấn; quý III/2020 đạt hơn 1 triệu tấn; quý IV/2020 đạt gần 1,1 triệu tấn. Theo số liệu của Tổng cục Thống kê, nhu cầu thịt lợn trung bình trong năm 2018 (trước khi có bệnh dịch tả lợn châu Phi) là khoảng 920 nghìn tấn (chưa tính lượng thịt lợn xuất khẩu). Như vậy, cuối quý II, đầu quý III có khả năng cân bằng được cung - cầu thịt lợn (Cục Xuất nhập khẩu, Bộ Công Thương, 2020).

Tình hình nhập khẩu

Để bù đắp thiếu hụt sản lượng thịt lợn cung cấp trên thị trường, Chính phủ đã cho phép các doanh nghiệp kinh doanh thịt lợn nhập khẩu nhằm đáp ứng nhu cầu tiêu dùng của người dân. Theo báo cáo

của các Cơ quan kiểm dịch động vật cửa khẩu thuộc Cục Thú y (Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn), năm 2019, thịt lợn và sản phẩm thịt lợn nhập khẩu là 67.131 tấn (tăng 63% so với năm 2018); trong đó, chủ yếu nhập khẩu từ các nước: Đức, Ba Lan, Brazil, Canada, Hoa Kỳ (Cục Xuất nhập khẩu, Bộ Công Thương, 2020). Trong năm 2020, thống kê của Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn cho thấy, tính đến ngày 18/5/2020, Việt Nam đã nhập khẩu hơn 65.362 tấn thịt lợn (tăng 298% so với cùng kỳ năm 2019), chủ yếu từ Canada, Đức, Ba Lan, Mỹ, Tây Ban Nha, Brazil, Nga (Tuyệt Nhung, 2020).

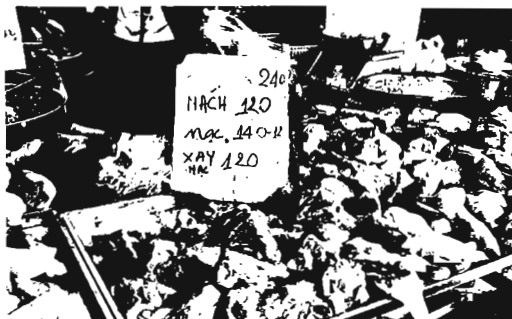
Biến động về giá thịt lợn trên thị trường

Mặc dù Chính phủ, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn cũng đã vào cuộc, điều hành sát sao giá thịt lợn, cũng như ngăn chặn tình trạng găm hàng, đẩy giá, nhưng giá thịt lợn trên thị trường vẫn tăng. Thông thường, khi thời tiết nắng nóng sẽ là thời kỳ thấp điểm về tiêu dùng thịt lợn, thế nhưng năm nay giá thịt lợn hơi vẫn tăng chưa từng có.

Theo khảo sát nhanh của Hội Bảo vệ người tiêu dùng Việt Nam, tính đến ngày 12/5/2020, giá thịt lợn tại siêu thị Vinmart trên đường Xuân Diệu (Hà Nội) có giá cụ thể, như: thịt ba rọi 209.000 đồng/kg, thịt thân 206.000 đồng/kg; thịt lợn sạch, ba rọi 286.900 đồng/kg, sườn heo 295.900 đồng/kg, thịt đùi 154.900 đồng/kg. Tại các chợ dân sinh ở Hà Nội, như: Nguyễn An Ninh, Chợ phiên Nghĩa Đô, Chợ tạm Hoàng Cầu, giá thịt nạc vai 165.000 đồng/kg, thịt ba chỉ 160.000 đồng/kg, sườn non 170.000 đồng/kg.

Ghi nhận đến ngày 22/5/2020 cho thấy, sau khi tăng lên mức 103.000-105.000 đồng/kg vào ngày 21/5/2020, thì giá thịt lợn hơi đã giảm nhẹ, từ 5.000-10.000 đồng/kg. Cụ thể, tại Hà Nội, giá lợn hơi giảm xuống còn 95.000 đồng/kg; giá lợn hơi tại Bến Tre còn 96.000 đồng/kg. Tại miền Bắc, giá lợn hơi tại ở Hưng Yên, Quảng Ninh

*TS., Ban Tôn giáo TP. Hà Nội

Mặc dù thịt lợn Thái Lan đã ra thị trường nhưng giá bán lẻ ở các chợ dân sinh vẫn khó giảm

cao nhất từ 99.000-100.000 đồng/kg, mức thấp nhất trong khu vực (Phú Thọ, Yên Bái, Lào Cai, Bắc Giang, Vĩnh Phúc) cũng phải tới 95.000 đồng/kg. Như vậy, chỉ trong vòng 1 tháng, giá lợn hơi trung bình trên thị trường đã tăng 15.000 đồng/kg dù 15 doanh nghiệp lớn đã cam kết giữ giá lợn hơi ở mức 70.000 đồng/kg. Điều đáng nói là, sau một thời gian cam kết chỉ bán giá lợn hơi với mức 70.000 đồng/kg, thì ngày 22/5/2020, nhiều doanh nghiệp chăn nuôi lớn cũng đã rục rịch tăng giá xuất chuồng (Tuyết Nhung, 2020).

Với giá thịt lợn như trên, có thể nói cao hơn so với các loại thịt gia súc khác. Từ đó đặt ra các bài toán cho người tiêu dùng khi đi chợ, hoặc là giảm số lượng sử dụng, hoặc sử dụng thực phẩm thay thế, như: thịt vịt, thịt ngan (đang trong mùa vụ giá cả hợp lý) hay thịt gà, thịt bò... hoặc sử dụng thịt đông lạnh nhập khẩu thay cho thịt tươi sống để có được mức giá hợp lý với túi tiền của mình, đồng thời phản ứng quyết liệt với tình trạng tăng giá thái quá của các tổ chức cá nhân kinh doanh thịt lợn.

NGUYÊN NHÂN CỦA HIỆN TƯỢNG TĂNG GIÁ THỊT LỢN THỜI GIAN QUA

Việc giá thịt lợn thời gian qua vẫn còn ở mức khá cao là do cung - cầu thịt lợn trên thị trường đang mất cân đối. Nguyên nhân này chủ yếu là do dịch bệnh dẫn đến nguồn cung giảm mạnh. Chính vì thế, dù 15 doanh nghiệp chăn nuôi lợn quy mô lớn đã có động thái giảm giá thịt lợn, tuy nhiên tổng sản lượng cung cấp của các doanh nghiệp này chỉ chiếm 35% thị phần thịt lợn, còn lại 65% thị phần do doanh nghiệp nhỏ, trang trại, hộ nông dân nhỏ lẻ cung cấp. Do đó, chưa đủ sức kéo giá bình quân xuống 70.000 đồng/kg lợn hơi.

Bên cạnh đó, một số doanh nghiệp chăn nuôi lợn quy mô lớn không xuất hoặc hạn chế xuất lợn thịt nên giá tăng thêm hiệu ứng thiếu nguồn cung làm tăng giá thịt lợn. Ngoài ra, lợn hơi xuất chuồng đến tay người tiêu dùng phải qua nhiều khâu trung gian làm giá thịt lợn tăng cao khoảng 43%. Cùng lúc đó, giá nguyên

liệu thức ăn chăn nuôi nhập khẩu tăng cao làm giá thức ăn chăn nuôi hỗn hợp tăng trên 10%; chi phí phòng chống dịch bệnh tăng cao do phải áp dụng các biện pháp chăn nuôi an toàn sinh học, thuốc sát trùng... Trong khi đó, giá thịt lợn của Trung Quốc tăng cao, nên vẫn còn hiện tượng thâm thấu thịt lợn, lợn giống và sản phẩm thịt lợn qua biên giới.

Dịch bệnh Covid-19 diễn biến phức tạp làm đứt gãy các chuỗi sản xuất, gây hạn chế nguồn cung thịt lợn.

Trong khi giá thịt lợn chưa có dấu hiệu giảm, người chăn nuôi nhỏ lẻ sợ dịch tả châu Phi tái phát, chậm nhận được tiền hỗ trợ cho dịch bệnh, khó tiếp cận chính sách tín dụng, lãi suất ưu đãi, nên việc tái đàn còn hạn chế hoặc tái đàn với số lượng ít.

Ngoài ra, vừa qua, các doanh nghiệp lớn sản xuất giống chủ yếu thay thế nội bộ và mạng lưới gia công, hạn chế bán con giống ra ngoài. Đây cũng là nguyên nhân dẫn đến giá lợn giống tăng cao, khoảng 2,5-3 triệu đồng/con.

Mặt khác, cũng không thể không nói đến, đó là để thịt lợn thương phẩm đến được tay người tiêu dùng thì còn phải qua rất nhiều khâu trung gian, nhất là khâu giết mổ nhỏ lẻ đến khâu bán hàng nhỏ lẻ. Chính vì thế, dẫn đến người tiêu dùng chưa được hưởng giá thành xuống thấp như chúng ta mong muốn.

ĐỀ XUẤT CÁC GIẢI PHÁP

Để bảo đảm an sinh xã hội và chỉ tiêu kinh tế vĩ mô. Chính phủ đã chỉ đạo rất quyết liệt việc đưa giá thịt lợn về mức hợp lý và chỉ đạo tăng nguồn

nhập khẩu để bình ổn giá. Tại cuộc họp Ban chỉ đạo điều hành giá mới đây, nhằm kiểm chế tốc độ tăng giá tiêu dùng (CPI) năm 2020 bình quân dưới 4% theo Nghị quyết Quốc hội, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc đã yêu cầu tiếp tục giảm giá thịt lợn hơi xuống 60.000 đồng/kg. Để có thể đạt mục tiêu nêu trên, tác giả đề xuất một số giải pháp nhằm bình ổn giá thịt lợn, đảm bảo quyền lợi người tiêu dùng, nhà sản xuất và lợi ích của Nhà nước.

Giải pháp ngắn hạn để giảm giá thịt lợn

Giải pháp đối với người tiêu dùng

- Cần nhắc trong việc sử dụng thịt lợn, mua thịt lợn tại những siêu thị hoặc cửa hàng có mức giá hợp lý. Bên cạnh đó, cần kiểm tra kỹ chất lượng của thịt lợn.

- Xem xét thay đổi khung giờ mua sắm để mua được giá phù hợp hơn, hoặc giảm tỷ lệ sử dụng thịt lợn trong khẩu phần thức ăn của gia đình.

- Xem xét thay đổi thói quen từ sử dụng thịt lợn tươi sống bằng thịt lợn đông lạnh được các công ty nhập khẩu từ nước ngoài về với giá cả hợp lý. Hoặc sử dụng các sản phẩm thay thế, như: gia cầm, thịt trâu, thịt bò hiện có giá cả hợp lý vừa phù hợp với túi tiền, vừa vẫn đảm bảo đầy đủ chất dinh dưỡng cho gia đình.

Giải pháp đối với các doanh nghiệp sản xuất, cung ứng thịt lợn

Đối với doanh nghiệp kinh doanh con giống, cần xem xét tái sản xuất con giống mới để đáp ứng nhu cầu của thị trường trong bối cảnh dịch tả lợn châu Phi đã được khống chế.

Các doanh nghiệp sản xuất, kinh doanh thịt lợn, cần chia sẻ khó khăn với Chính phủ, với người dân; theo đó, cần tính toán lại chi phí và lãi suất hợp lý để đưa giá thịt lợn về mức người tiêu dùng chấp nhận được. Các doanh nghiệp cũng

cần nhìn nhận một cách sâu sắc rằng, chính người tiêu dùng là người nuôi sống doanh nghiệp, đã hỗ trợ doanh nghiệp trong lúc giá thịt lợn đi xuống, không nên vì khó khăn nhất thời, mà đẩy giá thịt lợn lên quá cao, thu quá nhiều lợi nhuận gây khó khăn cho người tiêu dùng.

Kiến nghị với Chính phủ

Để bù đắp phần thiếu hụt, qua đó bình ổn giá, Chính phủ cần tiếp tục cho phép nhập khẩu thịt lợn để bổ sung nguồn cung; khuyến khích các hộ kinh doanh tái sản xuất lợn giống, gia tăng sản lượng trong bối cảnh dịch bệnh được đẩy lùi. Chỉ đạo Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Bộ Công Thương để xuất chuỗi cung ứng thịt lợn nhằm giảm chi phí trung gian, đảm bảo truy xuất nguồn gốc và đưa giá thịt lợn về mức hợp lý. Các cơ quan chức năng cần tăng cường thanh tra, kiểm tra tránh tình trạng găm hàng, tăng giá bất hợp lý, ảnh hưởng đến đời sống người dân.

Bên cạnh đó, Chính phủ cần đề nghị các ngân hàng hỗ trợ người chăn nuôi vay vốn với lãi suất ưu đãi để đầu tư cho chăn nuôi lợn. Đồng thời, tăng cường công tác tuyên truyền cho người tiêu dùng có biện pháp sử dụng sản phẩm thay thế và doanh nghiệp sản xuất, kinh doanh thịt lợn tính toán lại chi phí để giảm giá thành thịt lợn cho người tiêu dùng.

Giải pháp dài hạn để bình ổn giá thịt lợn

Chính phủ cần tiếp tục chỉ đạo Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn và Bộ Công Thương làm tốt công tác quy hoạch về mặt hàng thịt lợn nhằm có nguồn cung hợp lý về sản phẩm thịt lợn ngon, bảo đảm an toàn thực phẩm, giá cả hợp lý cung cấp cho thị trường hướng đến xuất khẩu ra thị trường quốc tế.

Tổng cục Thống kê cần có dự báo phù hợp hơn về tình hình cung - cầu mặt hàng này để khuyến nghị các bộ ngành, hiệp hội chăn nuôi tính toán cung cấp đủ hàng, nhằm tránh tình trạng mất cân đối về cung - cầu, dẫn đến giá thịt lợn tăng cao ảnh hưởng đời sống của người dân.

Bên cạnh đó, cần tăng cường tuyên truyền để người tiêu dùng kịp thời phản ánh với các cơ quan chức năng về các trường hợp găm hàng, tăng giá bất hợp lý; đồng thời, có các giải pháp sử dụng hàng hóa thay thế để không bị ảnh hưởng quá nhiều đến kinh tế của từng gia đình mà bữa ăn vẫn ngon, đảm bảo sức khỏe. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Cục Xuất nhập khẩu, Bộ Công Thương (2020). *Cân đối nguồn cung cấp thịt lợn, góp phần bình ổn thị trường*, truy cập từ <https://moit.gov.vn/web/guest/tin-chi-tietU/lchi-tieUcan-%C4%91oi-nguon-cung-thit-lon-gop-phan-binh-on-thi-truong-18057-22.html>
2. Quỳnh Chi (2020). *Giải pháp căn cơ để giảm giá thịt lợn*, truy cập từ <https://theleader.vn/giai-phap-can-co-de-giam-gia-thit-lon-1587487350179.htm>
3. Tuyết Nhung (2020). *Bất chấp mọi biện pháp "hạ nhiệt", giá thịt lợn vẫn tăng chóng mặt*, truy cập từ <https://anninhthudo.vn/tieu-doanh/bat-chap-moi-bien-phap-ha-nhiet-gia-thit-lon-van-tang-chong-mat/855023.antd>
4. Ngọc Thủy (2020). *Tìm điểm cân bằng cho giá thịt heo*, truy cập từ <https://nhipcaudautu.vn/kinh-doanh/tim-diem-can-bang-cho-gia-thit-heo-3334749/>